

girekening 1156330
rekening N.M.B. Culemborg
no. 6859.56.342

Culemborg, 11 augustus 1984

J.Vrieling
Lijsterstraat 25
9422 KB ~~Boven~~Smilde

Geachte heer Vrieling,

Zoals afgesproken stuur ik hierbij de gegevens van het orgel in de Hervormde Kerk te Bovensmilde terug en verder een tekening van het front zoals het er vroeger kan hebben uitgezien.

Na bestudering en combinatie van de gegevens kom ik tot een aantal conclusies betreffende de geschiedenis van het orgel.

1^e. Op grond van de spelling "Octaav" op de C van het register Octaaf 2 en de registernaam "Speelfluit", die door de volgende orgelmakers is overgenomen, concludeer ik dat Hinsch aan het orgel heeft gewerkt. Dit maakt het nog aannemelijker dat het instrument in Kampen heeft gestaan, omdat Hinsch gedurende een aantal jaren de Kamper orgels in onderhoud heeft gehad.

2^e In het jaar 1810 werd er aan de Gebr. van Dam een bedrag betaald van f240 voor reparatie van het orgel, er zijn kranten tussen de hoeden van de pijpen bewaard gebleven van die tijd en de lade wordt door de onderzoekers van het orgel gedateerd op begin 19^e eeuw.

Hieruit concludeer ik dat de Gebr. van Dam het orgel ombouwden. Ze maakten een nieuwe lade om de klavieromvang te vergroten, brachten de klaviatuur naar de zijkant van de kas, vulden het pijpwerk aan tot f3 en maakten de Prestant 8' discant.

3^e Zwier van Dijk wijzigde in 1847 nogmaals het orgel door er een achtvoets werk van te maken. Dit volgt uit de beschrijving van Broekhuizen, die zegt dat het in 1823 een viervoets orgel was, dat het in 1847 door Zwier van Dijk is gerepareerd. De dispositie die Broekhuizen op geeft bevat een Prestant 8', hij heeft alleen de Fluit 4' vergeten die zeker aanwezig geweest zal zijn. Er wordt in de rekeningen van de Waalse Kerk ook gesproken van het aanbrengen van een lambrisering onder de orgelkas. Deze moest natuurlijk dienen als nieuwe basementlijst voor de verlengde middentoren, anders zouden de pijpen ervan op de galerijvloer staan.

opm. 2
Adri

opm. 4
Adri

Van Dijk heeft toen het front gewijzigd, de pijpen van de middentoren verplaatst naar de zijtorens, voor de middentoren nieuwe gemaakt. Toen ontbraken nog de 7 laagste tonen van de Prestant 8', deze maakte hij van hout als gedekten. Uit de rekening van het schilderwerk blijkt dat de balg nog buiten de kas stond opgesteld, waaruit kan worden geconcludeerd, dat de kas niet werd vergroot.

4e De grote wijzigingen zijn uitgevoerd door Proper in 1897. De kas werd vergroot, de balg kwam onder de lade, de klaviatuur en tractuur werden vernieuwd en het registerbestand werd gewijzigd. De prestant 8' disc. werd omgeintoneerd tot Vox Céleste, de Mixtuur en de Sequialter werden verwijderd en er werd een Fernfluit 8' geplaatst. De vrijgekomen sleep werd gereserveerd voor een Trompet 8', hoewel plaatsing van het groot octaaf op de lade onmogelijk zal zijn. Toen is ook het halve groot octaaf van de Prestant 8' afgevoerd van de Holpijp omdat de houten gedekten dienst moesten doen voor de Fernfluit 8'.

Het bovenstaande is uit de diverse archief en onderzoekgegevens te halen, nu rest nog het onderzoek naar de naam van de maker van het oude pijpwerk. De kan gebeuren door vergelijking van de tooninscripties en de mensuren met in de l^op der tijden gevonden mensuren en inscripties van orgelbouwers, waarvan de indentiteit vast staat. Daarom wil ik u vragen van een aantal registers van het groot en klein octaaf de toon inscripties over te tekenen op het bijgevoegde transparantpapier. Verder voeg ik een aantal papieren strookjes bij om hiermede de mensuren op te meten van de tonen "c" en "f" van alle octaven. De omtrek kan worden gemeten door boven het bovenlabium de strook om de pijp heen te vouwen en de omtrek af te strepen, de labiumbreedte en de opsnede kunnen in een hoek worden afgetekend. Ik zal een voorbeeld van een Duyschot mensurenstrook bijvoegen. De registers, die ik zou willen onderzoeken zijn : Holpijp 8', Fluit 4", gedekte Fluit 3', Octaaf 4' en Octaaf 2'

Misschien is het zo mogelijk wat meer zekerheid over de maker van het voor 70% nog aanwezige oude pijpwerk te krijgen. Als de maker bekend wordt of er is een vermoeden wie het is, dan heeft u sterkere troeven in handen om subsidie te verkrijgen bij Monumentenzorg.

Vertrouwend op u medewerking, teken ik met vriendelijke groeten.